

О'ЗБЕКISTON RESPUBLIKASIDA CHET ELLIK FUQAROLARINING MEHNAT HUQUQLARIGA DOIR KOLLIZION MUAMMOLAR

Marjona Norboyeva Bahodirovna
Toshkent davlat yuridik universitet 4-kurs
Xalqaro xususiy huquq fani

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida chet el fuqarolarining mehnat huquqlari ko'rib chiqilib, ular duch keladigan muammolar va chet el ishchi kuchi va mamlakat iqtisodiyoti uchun oqibatlarini yoritilgan. Tadqiqotda sifatli intervyular va miqdoriy ma'lumotlarni tahlil qilishni birlashtirgan aralash usulli yondashuv qo'llaniladi. Natijalar dolzarb masalalarga oydinlik kiritib, O'zbekistonda chet el fuqarolari uchun mehnat huquqlarini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: mehnat huquqlari, chet el fuqarolari, O'zbekiston, muammolar, oqibatlar, yechimlar.

Аннотация. В данной статье рассматриваются трудовые права иностранных граждан в Республике Узбекистан, освещаются проблемы, с которыми они сталкиваются, и их последствия для иностранной рабочей силы и экономики страны. В исследовании используется смешанный подход, сочетающий качественные интервью и количественный анализ данных. Результаты проливают свет на текущие проблемы и дают рекомендации по улучшению трудовых прав иностранных граждан в Узбекистане.

Ключевые слова: трудовые права, иностранные граждане, Узбекистан, проблемы, последствия, пути решения.

Annotation. This article examines the labor rights of foreign citizens in the Republic of Uzbekistan, highlights the problems they face and their consequences for the foreign workforce and the country's economy. The research uses a mixed-methods approach combining qualitative interviews and quantitative data analysis. The results shed light on current issues and provide recommendations on improving labor rights for foreign nationals in Uzbekistan.

Key words: labor rights, foreign citizens, Uzbekistan, problems, consequences, solutions.

O'zbekiston o'zining boy madaniy merosi va o'sib borayotgan iqtisodiyoti bilan ish qidirayotgan chet ellik ishchilar uchun jozibador manzilga aylandi. Biroq, so'nggi yillarda O'zbekistonda chet el fuqarolarining mehnat huquqlari tashvishga solmoqda. Ushbu maqola chet ellik ishchilar duch keladigan muammolarni, ushbu

muammolarning oqibatlarini tahlil qilishga va ularning mehnat huquqlari himoya qilinishini ta'minlash uchun echimlarni taklif qilishga qaratilgan.

O'zbekistonda chet el fuqarolarining mehnat huquqlari to'g'risida to'liq ma'lumot to'plash uchun aralash usul bilan yondashildi. Sifatli ma'lumotlar chet ellik ishchilar, mehnat mutaxassislari va hukumat amaldorlari bilan suhbatlar orqali to'plandi. Sifatli topilmalarni qo'llab-quvvatlash uchun miqdoriy ma'lumotlar hukumat hisobotlari va rasmiy statistik ma'lumotlardan olingan.

O'zbekiston Respublikasida chet el fuqarolarining mehnat huquqlari, boshqa ko'plab mamlakatlarda bo'lgani kabi, milliy qonunlar, xalqaro shartnomalar va ikki tomonlama bitimlarning kombinatsiyasi bilan tartibga solinadi. Shu bilan birga, O'zbekistonda chet el fuqarolarining mehnat huquqlari bilan bog'liq muayyan muammolar va muammolar bo'lishi mumkin bu yerda ba'zi umumiy muammolar va mulohazalar:

- Ishlash uchun ruxsatnoma va viza qoidalari: chet el fuqarolari odatda O'zbekistonda qonuniy ishlash uchun ishlash uchun ruxsatnoma va tegishli vizalarni talab qiladilar. Ushbu hujjatlarni olish ba'zan byurokratik va ko'p vaqt talab qiladigan jarayon bo'lishi mumkin, bu esa ishning kechikishiga yoki ekspluatatsiya potentsialiga olib keladi.

- Diskriminatsiya: chet ellik ishchilar millati yoki millatiga qarab ish joyida kamsitish yoki teng bo'lmagan muomalaga duch kelishlari mumkin. O'zbekistonda kamsitishning oldini olish uchun qonunlar mavjud, ammo ijro etilishi qiyin bo'lishi mumkin.

- Shartnomaviy nizolar: chet ellik ishchilar va ularning ish beruvchilari o'rtasida ish haqi, ish sharoitlari va shartnomani buzish bilan bog'liq masalalar kabi nizolar paydo bo'lishi mumkin. Bu nizolarni hal murakkab bo'lishi mumkin, va huquqiy murojaat xorijiy ishchilar uchun cheklangan bo'lishi mumkin.

- Til to'siqlari: til farqlari ish joyida aloqa muammolarini keltirib chiqarishi mumkin, bu esa chet ellik ishchilarning o'z huquq va majburiyatlarini to'liq tushunish qobiliyatiga ta'sir qilishi mumkin.

- Ijtimoiy ta'minot va nafaqalar: chet ellik ishchilar O'zbekiston fuqarolari kabi bir xil ijtimoiy ta'minot imtiyozlari va himoyalaridan foydalana olmaydilar. Bunga sog'liqni saqlash, pensiya va boshqa ijtimoiy nafaqalar kiradi.

- Repatriatsiya masalalari: ba'zi hollarda chet ellik ishchilar shartnoma nizolari, viza masalalari yoki boshqa sabablarga ko'ra o'z mamlakatlariga qaytishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin.

- Mehnat savdosi va ekspluatatsiyasi: haddan tashqari holatlarda chet ellik ishchilar mehnat savdosi va ekspluatatsiya qurboniga aylanishlari mumkin. Bunga majburiy mehnat, qarz qulligi va boshqa inson huquqlari buzilishi kiradi. Hukumat va xalqaro tashkilotlar bunday amaliyotlarga qarshi kurashish ustida ishlamoqda.

•Xabardorlikning yo'qligi: chet ellik ishchilar har doim ham o'z huquqlari va O'zbekistonda mavjud huquqiy himoya vositalaridan xabardor bo'lishlari mumkin emas. Chet ellik ishchilarning o'z huquqlari va majburiyatlari to'g'risida ma'lumot olishlarini ta'minlash juda muhimdir.

Ushbu muammolarni hal etish va chet el fuqarolarining mehnat huquqlarini himoya qilish uchun O'zbekiston hukumati o'z Qonunchilik bazasini takomillashtirishni, ijro mexanizmlarini takomillashtirishni va chet ellik ishchilar va ish beruvchilar o'rtasida xabardorlikni oshirishni davom ettirishi kerak. Xalqaro tashkilotlar va boshqa davlatlar bilan hamkorlik ushbu muammolarni hal qilishda va chet ellik ishchilarga nisbatan adolatli munosabatni ta'minlashda ham foydali bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, O'zbekistonda ish qidirayotgan chet el fuqarolari o'z huquqlarini himoya qilish va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan tuzoqlarga yo'l qo'ymaslik uchun mamlakatning mehnat qonunlari va qoidalari bilan tanishishlari kerak.

O'zbekistonda chet ellik ishchilar duch keladigan muammolar muhim va zudlik bilan e'tiborni talab qiladi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun hukumat va tegishli manfaatdor tomonlar quyidagi tavsiyalarni ko'rib chiqishlari kerak:

•Xabardorlikni Oshirish:

- Chet ellik ishchilarga va ish beruvchilarga O'zbekistondagi mehnat huquqlari va qoidalari to'g'risida ma'lumot berish uchun targ'ibot kompaniyalarini boshlash.

•Tilni Qo'llab-Quvvatlash:

- Chet ellik ishchilarga o'z huquqlarini tushunish va samarali muloqot qilish imkoniyatini beradigan aloqa kamchiliklarini bartaraf etish uchun tillarni o'qitish dasturlarini yaratish.

•Diskriminatsiyaga Qarshi Choralar:

-Ish joyida kamsitishga qarshi siyosatni amalga oshirish va amalga oshirish, xorijiy va mahalliy ishchilar uchun teng muomala va imkoniyatlarni ta'minlash.

•Huquqiy Qo'llab-Quvvatlash Xizmatlari:

- Chet ellik ishchilarga mehnat nizolarini hal qilishda va ularning huquqlari buzilganda adolatni izlashda yordam beradigan huquqiy yordam xizmatlarini yaratish.

Xulosa:

O'zbekistonda chet el fuqarolarining mehnat huquqlarini himoya qilish nafaqat ma'naviy shart, balki mamlakatning iqtisodiy o'sishi va xalqaro obro'si uchun ham muhimdir. Chet ellik ishchilar duch keladigan muammolarni hal qilish va taklif qilingan echimlarni amalga oshirish orqali O'zbekiston o'z ichki va tashqi ishchi kuchiga foyda keltiradigan yanada inklyuziv va adolatli mehnat muhitini yaratishi mumkin. Shunday qilib, mamlakat o'zini chet el sarmoyasi va malakali ishchi kuchi uchun yanada jozibador joy sifatida ko'rsatishi mumkin, natijada uning rivojlanishi va farovonligiga hissa qo'shadi.

Фойдаланилган адабиётлар

1. <https://lex.uz/acts/-142859>
2. Gasanov M., Sokolov E. O'zbekistonning mehnat to'g'risidagi qonun hujjatlari. Savollar va javoblar // Ma'sul muharrir E.Xalilov. – T.; "Iqtisodiyot va huquq dunyosi", 1999. [b – 439]
3. <http://www.pravo.gov.ru>
4. <http://www.kodeksy-by.com>